

ACTIVITATEA EXTRABISERICESCĂ ÎN PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIGHIȘOARA ÎN SECOLELE XIX-XX

Gheorghe Drăgan

În studiul de față am încercat să surprind câteva aspecte din evoluția activității extrabisericești a protopopilor și preoților din Protopopiatul Ortodox Român Sighișoara. Cercetarea științifică și-a propus studierea implicării corpului preoțesc în susținerea învățământului confesional ortodox și a activității despărțământului Astra din zona Sighișoarei, pe plan confesional, cultural, politic și național.

La inițiativa preotului Ștefan Bălaș, a fost înființată prima școală românească, după opinia cercetătorului Tului Racotă – prin anul 1784 – funcționând în casa parohială. Școala a fost închisă de autorități în urma tulburărilor din satele vecine, Albești, Țopa, Șoard, Vânători, în timpul răscoalei lui Horea, Cloșca și Crișan. A fost un început modest de școală deoarece numărul elevilor era mic, în primul rând pentru faptul că românii nu erau obișnuiți să-și trimită copiii la școală, iar în al doilea rând pentru că părinții îi puneau la diferite munci gospodărești sau agricole. Nu se știe cu precizie când au fost reluate cursurile, se pare că după încetarea răscoalei, însă este cert că în 1816 numărul elevilor a crescut astfel că încăperea devenise insuficientă. Ștefan Bălaș, din banii săi, a amenajat o nouă clasă în grajdul casei parohiale¹. Primul învățător român, atestat documentar, la școala românească din Cornești în anul 1807 a fost Ilie Rucărean².

Pentru a observa diferența de instruire și culturalizare dintre românii și sașii din Ardeal, menționăm doar faptul că sașii din Sighișoara aveau de la 1522 un liceu (printre cele mai vechi din țară) și încă din secolul al XVII-lea „aproape în fiecare sat se întâlnește școală”, iar „bibliotecile se aflau și la celelalte școli lutherane” (Brașov, Bistrița, Sibiu, Sighișoara).³

Zaharia Boiu s-a întors la Sighișoara unde, între anii 1823-1828, a fost dascăl, cantor și diacon la biserică și școala primară care își desfășura cursurile în vechea clădire. Încă din anul 1825, prin strădaniile lui Z. Boiu sen., școala românească de

¹ Tului Racotă, *Prot. Ștefan Bălaș*, în „Telegraful Român”, Sibiu, an. 125, nr. 11-12, 15 martie 1977, p.3.

² Nicolae Albu, *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800-1867*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971, p. 120.

³ T. Racotă, *op. cit.* .

aici a fost considerată de către autoritățile guvernamentale transilvane ca fiind cea mai bună „școală populară” din ținutul Târnavelor, una dintre cele mai bune șase școli românești ale vremii, alături de cele din Brașov, Rășinari, Săcele, Veneția de Sus și Cernat⁴.

Activitatea protopopului Zaharia Boiu a continuat demersul lui Ștefan Bălaș pentru progresul ortodoxiei sighișorene. Atât ca preot cât și ca protopop, Zaharia Boiu a dotat biserica din Cornești cu cele necesare cultului, a câștigat porția canonică de 24 iugăre de pământ și 10 stânjeni de lemne de foc „în tot anul din pădurea alodială”, dreptul de cumpărare a unei case în cetate pentru școala confesională, întâmpinând opoziția credincioșilor, „aici foarte greu a mers lucrul cu poporul care nu se apleca la ideea aceasta”⁵. În demersul său a fost ajutat de avocatul Bacon, comitetul bisericesc și alți „domni binevoitori din oraș”, înființându-se „școala cu 3 clase elementare”. Învățătorii erau plătiți din casa alodială și 12 stânjeni de lemne de foc pe an, pentru încălzitul acesteia, „din pădurea alodială gratis”. Tot în cronica sa, Zaharia Boiu, relatează că școala confesională din cetate a fost sfințită, „cu mare solemnitate”, în 7 ianuarie 1871, în prezența unui numeros public „din popor și din străini” și faptul că din „negrija” învățătorilor „s-a aprins casa arzând toată arhiva întregă”, în anul 1884, cu „arhivul, biblioteca primită, protocoalele și ordinațiunile, decrete ale școalei, unde era toată lucrarea de la început până la sfârșit”, acest lucru fiind o mare pierdere până în prezent. De asemenea el a deschis un fond tractual, aflat în creștere, pentru construirea celei de a doua biserici.

După ce a fost hirotonit preot l-a adus în 1836, pe postul de învățător, pe Nicolae Stan prin activitatea căruia „școala românească a Sighișoarei a ajuns vestită pe întinderea Târnavei Mari”⁶. Același impresie pozitivă, despre activitatea școlii primare, o are și cercetătorul N. Albu: „așezarea lui N. Stan ca dascăl în fruntea ei, în scurtă vreme a făcut-o renumită pe toată Târnavă Mare”. În urma unei inspecții a lui Moise Fulea, directorul școlilor confesionale ortodoxe din Transilvania, Consistoriul Arhidiecezan din Sibiu intervine la Guvernul transilvan ca să o recunoască și să o decreteze școală trivială sau normală, iar dascălul ei să fie plătit din fondul de instrucție

4 N. Albu, *op. cit.*, p. 197.

5 Ioan Boian, *Istoricul Protopopiatului Ortodox Român Sighișoara* (manuscris), Sighișoara, 2002, Anexa, p. III.

6 M. Petcu, Gh. Gavrilă, *Astra Sighișoreană și Horia Teculescu*, Sighișoara, 1998, p. 17.

ardelean⁷. Ceea ce s-a și admis.

Între timp, cum numărul elevilor a început să crească, în anul 1861, Zaharia Boiu se vede nevoit să cumpere, în schimbul sumei de 1500 de florini, o casă situată pe strada Cositorarilor, nr. 57, casă ce a fost transformată în școală cu trei clase primare, despre care am prezentat mai sus. Începând cu anul școlar 1862-1863 Zaharia Boiu a introdus în școală manualele întocmite de fiul său la Sibiu, în ideea modernizării învățământului românesc din Sighișoara.

Situația învățământului confesional ortodox din Protopopiatul Sighișoara a fost dată în raportul redactat de protopopul Zaharia Boiu către Consistoriul Arhidiecezan, în urma circularei 337 din 10 mai 1865⁸, astfel.

Nr. crt.	Date despre școlile confesionale ortodoxe din Protopopiatul Sighișoara la 1865	Numărul
1.	numărul comunelor bisericesti	7
2.	numărul școlilor noi	-
3.	numărul școlilor începute	2
4.	locuri cumpărate pentru școală	1
5.	școli părăsite	4
6.	edificii pentru scopuri strict școlare	Da
7.	comune fără școli proprii	3
8.	comune cu școli slabe	1
9.	școli cu grădini	1
10.	numărul învățătorilor cu salariu fixat	toți
11.	valori salarii	50-150 florini
12.	comune cu scăderi de salarii	1
13.	numărul școlilor care au primit ajutoare de la comuna politică	4
14.	numărul comunelor cu școli afiliate	Nu

Din datele raportului prezentat în tabelul de mai sus reiese situația precară a învățământului confesional ortodox la nivelul protopopiatului (vezi Anexa nr. 1). În protopopiat existau 15 școli confesionale ortodoxe, dintre care 1 școală comună cu greco-catolicii la Noul Săsesc.

Un alt aspect al învățământului confesional ortodox din zona Sighișoarei îl prezenta activitatea învățătorilor care erau slab pregătiți profesional, la care contribuia și statutul lor provizoriu în școală. Conferințele „învățătoresți” s-au caracterizat

⁷ *Ibidem*, p. 18.

⁸ Paul Brusanowski, *Învățământul confesional ortodox din Transilvania între anii 1848-1918 între exigențele statului centralizat și principiile autonomiei bisericesti*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2005, p. 539.

printr-o activitate defectuoasă deși se organizau aveau o participare redusă din partea învățătorilor. În pofida acestui fapt „Protocolul conferinței învățătorilor din Protopopiatul Sighișoara” din anul 1866 îi indemnă pe dascăli să-și asume rolul profesional în ciuda dificultăților economice: „deși anii aceștia trecuți au fost de lipsă și nevoie, din care cauză nu și-au primit (învățătorii n.n.) lefile regulatu, trebuie însă să se jertfească și dânsu, precum și preoțimea noastră se jertfește pentru puțina remunerațiune, că așa și alții să vadă bunătățile animilor (inimilor n.n.) noastre.... Asemenea și învățătorii sunt cei mai aproape chemați a pregăti din tinerime bărbați folositori Bisericii, națiunei și statului.”⁹

Din arhiva Protopopiatului Greco - Ortodox Sighișoara aflăm că pentru anul școlar 1870-1871, odată cu angajarea unui nou dascăl, Mihail Moldoveanu, disciplinele de învățământ, numărul elevilor și numele învățătorilor din clasele a I-a și a III-a, după cum urmează mai jos:

„La clasa I: numărul elevilor înscriși: 80; disciplinele de învățământ: purtare, religie, cunoașterea literelor, citirea, scrierea, compunerea, muzica religioasă. Numele învățătorului: Mihail Moldoveanu.”

„La clasa a III-a: numărul elevilor: 23; discipline: purtare, religie, citire română, gramatică română, citire germană, geografia Transilvaniei, scriere română, scriere germană, muzică. Învățător: Mihail Păcală”¹⁰.

Pentru anul școlar 1878-1879, exista o interesantă structură a anului școlar, stabilită de Comitetul Parohial astfel:

„Președintele Comitetului Parohial al Bisericii Greco-Ortodoxe din Sighișoara, Ioan Șandru, anunță pe protopopul Zaharie Boiu al tractului Sighișoara, despre defalcarea anului de învățământ 1878 – 1879 care începe la școala primară română din Sighișoara la 1 septembrie 1878 și se încheie la 31 iulie 1879 cu cele două semestre:

I: 1 sept. 1878 – 13 feb. 1879;

II: 13 feb. – 31 iulie 1879.

Zilele de vacanță vor fi:

1. la culesul cucuruzului: 30 sept. – 12 oct., 12 zile;

⁹ *Ibidem*, p. 471.

¹⁰ Arhivele Protopopiatului Ortodox Sighișoara, Fondul *Protopopiatul Greco-Ortodox Sighișoara*, dos. nr. 4, f. 62-63.

2. la culesul viilor: 18-19 oct., 2 zile;
3. târgul Sighișoarei, 1 zi (4 noiembrie);
4. Nașterea Domnului Hristos: 24-27 dec., 4 zile;
5. Botezul Domnului Hristos: 16-20 ian., 5 zile;
6. sfârșitul semestrului I: 14-15 feb., 2 zile;
7. Învierea Domnului Iisus Hristos: 8 zile;
8. Rusaliile: 3 zile;
9. prășitul cucuruzului: 16 mai – 10 iunie, 23 zile;
10. vacanța de vară: 1-31 august 1879.

Deci zile de vacanță 3 luni”¹¹.

Structura anului școlar era stabilită în funcție de sărbătorile religioase și perioadele muncilor agricole. Școli confesionale au existat în toate parohiile din protopopiat.

Situația Protopopiatului Sighișoara pe anul 1900 o prezentăm mai jos, dintr-un raport al lui Demetriu Moldovan, dat la 1 februarie 1901, pe două secțiuni bisericească și școlară¹² (vezi Anexa nr. 2). Prezentăm aici partea școlară.

La întregirea salariilor învățătorilor pe anul școlar 1889-1900 s-au distribuit ajutoare din fondul învățătorilor din localitățile: Albești (400 coroane), Grânari (200 coroane), Țeline (200 coroane), Zoltan (200 coroane), Vidacutul Românesc (300 coroane), în total suma de 1300 coroane.

Starea edificiilor școlare se prezenta după cum urmează. Din cele 35 de clădiri destinate învățământului, 32 erau declarate corespunzătoare și 2 ne corespunzătoare. Urmău să se construiască școli în Boiul Mare și Săcel, deoarece „planurile” erau aprobate în cea mai mare parte. Încăperi propuse ca locuință pentru învățător erau 44. Suprafața grădinilor școlare cultivate era de 2 iug. și 1012 stj.p, iar a grădinilor școlare necultivate era de 1237 stj.p..

Inventarul școlar cuprindea: mese (93), bănci (167), scaune (121), mașini pentru citit (13), table pentru citire (190), table cu istoria naturală (80), mape geografice (46), globuri (12), aparate „fisicale” (16), modele pentru caligrafie (120), modele pentru desen (2), biblioteci cu tomuri de cărți (155).

¹¹ *Ibidem*, f. 64-65.

¹² Arhivele Naționale. Direcția Județeană Mureș, Fondul *Protopopiatul Ortodox Român Sighișoara*, dos. nr. 41, f. 1-31.

Averea imobilă a școlilor cuprindea: edificii în valoare de 60360 coroane, pământ, 8 iug. și 953 stj.p., în valoare de 1862 coroane și 16 fileri, în total: 62222 coroane și 16 fileri, bani sau „hârtii de preț” în valoare de 4280 coroane, mobilier și alte aparate de învățământ în valoare de 2638 coroane, în total: 6918 coroane, mai mult ca în 1898-1899 cu 312 coroane. Alte sume erau din „nemișcătoare” 50 coroane și din din fonduri proprii 540 coroane, casele alodiale și casele bisericesti. Repartiția, ajutoarelor consistoriale la întregirea salariilor învățătorilor, de 20980 coroane a fost cu 150 coroane mai mult ca în 1898-1899.

Frecvența școlară a elevilor în anul școlar 1898-1900 este dată în tabelul de mai jos.

Elevi obligați să frecventeze școala					Frecvența școlară						Rezultate la învățătură					
6-12 ani		Total	12-15 ani		Total	6-12 ani		12-15 ani		Total	Total	Distinși	Buni	Slabi	Total	
Băieți	Fete		Băieți	Fete		Băieți	Fete	Băieți	Fete							
1138	1116	2254	531	546	1077	746	739	1485	355	345	700	2185	177	1383	635	2185

Copiii între 12-15 ani, obligați să frecventeze școala, erau cu 76 mai mulți față de anul școlar 1898-1899. Copiii între 12-15 ani, care frecventau școala, erau cu 35 mai mulți față de anul școlar 1898-1899.

Frecvența școlară a copiilor între 6-12 ani era de 65,88%, a copiilor între 12-15 ani era de 46,14%, iar procentul elevilor care frecventau școala era 47, 55%

Nu frecventau școala: copiii între 6-12 ani, băieți (392), fete (377), în total de 769 de elevi (34,11%), copiii între 12-15 ani, băieți (176), fete (201), în total de 377 elevi (53,87%), total elevi 1114 elevi (52,44%)

- în prezent în anul școlar 1899-1900: băieți 840, fete 825, în total 1665, mai mult cu 16 copii față de 1898-1899;

- total 1665 români ortodocși.

Prezenți cu cărțile școlare peste tot: 1106, în parte 332, neprezenți 227. Școlari prezenți la examenul public 1321, examenele publice la sfârșit s-au condus de către

protopresbiterul tractual.

Învățătorii „aplicați la școlile din comunele tractuale”, în anul școlar 1899-1900, erau 35, dintre care 13 definitivi și 22 provizorii, cu calificări deplină 18, fără calificări 17, 12 pedagogi absoluți, 5 cu câte 1-2 cursuri pedagogice, 2 cu cursul teologic, 13 cu calificări prescise însă fără cursuri pedagogice și 4 tolerați.

S-a pensionat la cerere proprie din partea statului învățătorul din Albești, Nicolae Muntean domiciliat în Saschiz. Școlile s-au vizitat în octombrie-noiembrie 1899 prin protopresbiterul tractual Demetriu Moldovan.

Catehizări s-au ținut cu tinerimea de la institutele străine de învățământ. Numărul total de elevi de 225 este cu mai mult cu 96 față de anul trecut școlar. Frecventează dintre ei la: Școala pedagogică din Cristurul Secuiesc 6, gimnaziul 40, școlile reale 3, școlile elementare superioare 20, romano-catolici 6 și școlile de stat 178. Examenele de religie s-au condus prin protopresbiterul D. Moldovan.

Școli de stat se află în: Sighișoara, Albești, Bodogaia de Jos, Grânari, Vânători, Țeline, Vidacutul Românesc și Porumbenii Mari. În anul 1899-1900 nu a fost casată (desființată) nici o școală confesională ortodoxă. „Tentațiuni” de la „locurile competente” (autorități) au fost în scopul „nemicirii școlilor noastre confesionale dar până acum opunerile au învins”.

În raport erau criticați sever unii români care cereau desființarea școlilor confesionale: „Cu durere s-a făcut trista experiență că chiar unii din fiii bisericii noastre pentru cine știe ce interese mârșave, se demit în mod degradătoriu (degradant n.n.) pentru neamul nostru, la rolul spurcat și condamnat de agitatori contra școlilor noastre confesionale, ce încearcă a desfrâna poporul cu tot felul de apucături compromițătoare, numai și numai să părăsească școala sa străbună confesională și să se închine la alte școli de limbă străină”.

Comitetul protopresbiteral apela la credincioși să combată încercările de desființare a școlilor confesionale: „Comitetul protopresbiteral deci și în această ocaziune între împrejurările critice anunțate, cari proceduri incalificabile amenință existența școlilor noastre confesionale tractuale, nu poate decât să apeleze la fiecare român cu inimă adevărat românească în special, și în general la toată suflarea românească, la preoți, învățători, comitetele și epitropiile parohiale, rugându-i ca la toată ocaziunea binevenită, când observă că astfel de oameni nefericiți uneltesc

la nimicirea forurilor culturale ale poporului nostru, să combată din răsuputeri și să paralizaze atari acțiuni detestabile”.

„În fine sperăm că Prea Onoratul Sinod protopresbiteral numai cu plăcere s-a putut convinge și de astă dată din raportul său că în protopopiat se află administrație în sensul prescris de legile în vigoare, progrese sunt evidente an, de an, pe lângă raportul present al Comitetului protopresbiteral se supune cu toată onoarea revisiunii Prea Onoratului Sinod protopresbiteral”. Sighișoara, ședința Comitetului protopresbiteral, 1 februarie 1901. Semnează președinte prot. D. Moldovan și notar Ioan Muntean.

Din raportul prezentat mai sus reiese interesul deosebit pentru salvarea și menținerea școlilor confesionale ortodoxe românești din protopopiatul Sighișoara pe care-l manifestau protopopul Demetriu Moldovan împreună cu preoții și învățătorii în fața politicii de maghiarizare.

Revenim la Registrul de protocoale unde constatăm că în anul 1900 s-au organizat alegeri pentru corporațiunile protopopiatului pentru perioada 1900-1902. Problema menținerii școlilor confesionale în „timpurile acestea de grea încercare” datorită politicii autorităților este discutată în ședințele din anii 1901, 1908, 1910-1913. Protopopul Demetriu Moldovan insista pe „importanța școalelor confesionale” și că „fiecare comună să-și susțină școala”, pe preoți îi îndemna să fie „lângă popor și școală, să îndemne poporul la susținerea ei”. El cerea de la credincioșii săi „sprijin și devotament față de biserică și școala confesională” care „acum se află în împrejurări de mari ispite”.

Școala confesională a fost una din preocupările permanente ale protopopului Demetriu Moldovan. Am analizat mai sus în protocoalele ședințelor Sinodului protopresbiteral atitudinea lui D. Moldovan împotriva închiderii unor școli confesionale de către autorități, precum și faptul că cerea sprijinul credincioșilor săi pentru salvarea și menținerea școlilor.

Pentru a înțelege problematica școlilor confesionale în jurul anului 1900 trebuie precizat că regimul dualist a urmărit să crească dreptul de control al statului asupra școlilor confesionale¹³. Astfel școlile confesionale au adoptat aproape toate normele de organizare a școlilor comunale. Statul sprijinea tendința de dezvoltare a școlilor comunale și de stat în defavoarea celor confesionale (legea XXVIII/1876).

¹³ P. Brussanowski, *op. cit.*, p. 589.

Prin legea XVIII/1879 limba maghiară era disciplină obligatorie în toate școlile confesionale ortodoxe. Școala confesională ortodoxă transilvăneană a rămas într-o stare de provizorat – protocoalele sinoadelor eparhiale nu luau decizii pe termen lung, nu s-a reușit adoptarea unui regulament școlar definitiv, nici numirea și salarizarea inspectorilor școlari eparhiali. Miniștrii Csaky Albin (1888-1894) și Wlassics Gyula (1895-1903) au introdus „legile politico-bisericești” prin care s-au introdus căsătoria și matricolele civile. Legea XXVI/1893 a crescut tot mai mult ingerința guvernului în problemele bisericilor. Salariul învățătorului unde nu putea să-l dea parohia îl dădea guvernul. Mitropolitul Ioan Mețianu a observat că trebuiau îmbunătățită pregătirea învățătorilor, revigorată conferințele învățătorilor și regulamente noi de calificare a învățătorilor. Ministrul Appony Albert a introdus în 1907 ajutorul statului pentru întregirea salariului învățătorului, dar se dădea numai acolo unde școlile aveau „edificii corespunzătoare”, iar cele care nu îndeplineau condițiile legii erau închise. Biserica Ortodoxă nu a modernizat școlile confesionale ci a sacrificat școlile mai mici pentru școli mai modernizate. Autoritățile au respectat parțial legea pentru a nu destabiliza sistemul educațional și au tolerat școlile confesionale necorespunzătoare. Învățătorii vor deveni funcționari publici trebuind să fie loiali statului maghiar. Pentru salvarea școlilor confesionale Mitropolitul Mețianu a introdus o „dare culturală” pe care o plăteau toți intelectualii români.

Evoluția școlii confesionale am analizat-o în Anexele nr. 3, nr. 4 și nr. 5 între anii 1880-1899¹⁴. Numărul școlilor confesionale din Protopopiatul Sighișoara a evoluat în funcție de numărul parohiilor din protopopiat, astfel în 1880 erau 26 de școli, ca în 1899 să fie 35 de școli. De asemenea a crescut și numărul învățătorilor de la 22 în 1880 la 36 în 1899. În anul 1880 45,4 % din învățători erau calificați și 54,6 % necalificați. În anul 1899 procentul învățătorilor încadrați definitiv era de 33, 3 %, provizorii 27,7 % și 38,8 % tolerați. Procentul absolvenților secției pedagogice, în același an, era de 36,1 % și ai secției teologice era de 27,7 %. Media frecvenței la școală a copiilor între 6-12 ani pe intervalul 1880-1899 a fost 79 %, cel mai mic procent a fost de 65 % în anii 1890 și 1892, cel mai mare procent a fost de 95 % în anul 1884. Media frecvenței la școală a copiilor între 12-15 ani în intervalul amintit mai sus a fost de 67,05 %, cel mai mic procent a fost de 46 % în anul 1892, cel mai

¹⁴ *Ibidem*, p. 582.

mare procent a fost de 94 % în anul 1884. Media salariului învățătorilor pe intervalul analizat a fost 175,83 florin, cel mai mic a fost în anul 1881 de 82,9 florini, iar cel mai mare a fost în anul 1893 de 269,2 florini. Din datele statistice analizate mai sus rezultă situația dificilă prin care trecea școala confesională din Protopopiatul Sighișoarei.

Învățătorii școlilor confesionale numărul elevilor români ortodocși care studiau în școlile străine din Protopopiatul Sighișoarei în anul școlar 1903-1904 sunt enumerați în Anexa nr. 6¹⁵.

Protopopiatul avea 35 de unități parohiale din care 30 de parohii matere și 5 filii. Dintre acestea susțineau școală confesională 29 de parohii matere și 3 filii. Nu susțineau școală proprie 2 parohii matere și 2 filii. O singură parohie materă susținea împreună cu greco-catolicii școală, Noul Săsesc. Nu aveau loc pentru școală o singură parohie materă. Elevii români ortodocși care frecventau școlile evanghelice-lutherane erau 13, școlile reformate erau frecventate de 1 elev, școlile de stat era frecventate de cei mai mulți elevi români (232), în total de 246 de elevi. Parohiile frecvența elevilor cea mai mare erau: Sighișoara, Albești, Daneș, Țeline, Vidacutul Românesc și Porumbenii Mari, în rest celelalte parohii aveau foarte puțini elevi sau deloc.

Frecvența școlilor medii, ortodoxe și străine era redusă, un singur elev studia într-o școală medie ortodoxă și 27 de elevi în școli medii străine, iar în cele greco-catolice nu studia nici un elev.

În protopopiat erau 33 de învățători din care 30 de bărbați și 3 femei. Din punct de vedere al pregătirii didactice, învățătorii cu studiile pedagogice definitive erau 16, învățătorii cu studiile pedagogice provizorii erau 11, învățătorii cu studiile teologice definitive era 1, învățătorii cu studiile teologice provizorii erau 3. Totalul învățătorilor definitivi era 17, învățători provizorii 14, dintre care 2 erau suplenți. Dintre învățătorii provizorii, cu „testimoniu de calificare” erau 2, fără testimoniu erau 11 și cu testimoniu dar neaplicat era 1.

În concluzie din cele prezentate mai sus doar jumătate din școlile protopopiatului aveau învățători cu studiile absolvite, ceilalți erau provizorii, ceea ce dăuna procesului de învățământ din școlile confesionale din protopopiat.

Elevii români de confesiune ortodoxă care studiau în școlile maghiare și germane își susțineau „examenul de calificare la religie și tipic” cu preoții

15 Fondul *Protopopiatul Ortodox Român Sighișoara*, dos. nr. 45, f. 23.

ortodocși români sau cu învățătorii români ortodocși. Consistoriul cerea ca aceste examene să fie susținute în limba română „care este limba oficioasă a bisericii noastre”¹⁶. Tot Consistoriul l-a informat pe Demetriu Moldovan că „Pedagogia de Stat din Cristurul Secuiesc” solicita ca examenele la religie și tipic să se susțină în limba maghiară „limba statului” ceea ce refuza, aducând argumentul de mai sus și faptul că la „pedagogia din Deva” examenele respective se susțineau în limba română. Reproducem în tabelul de mai jos „Conspectul VII. Cateheză cu tinerii români ortodocși de la școlile și institutele de altă confesiune în anul școlar 1903-1904”, care pentru o mai bună vizualizare este trecut pe pagina următoare.

Nr. crt.	Numele comunei sau al orașului	Numele catehetului	Numirea și calitatea școlii sau institutului	Nr. elevilor școlari	Sporul ce au arătat peste tot	Observări
1.	Sighișoara	Demetriu Moldovan protopop Ambrosie Stoicovici învățător	Gimnaziul evanghelic- luteran (elementar și mediu)	36	f. b.	
			Școala de Stat	84	f. b.	
2.	Odorheiul Secuiesc	Iuliu Holiga preot Porumbenii Mari	Gimnaziul romano- catolic Școala de Stat	11	f. b.	
3.	Cristurul Secuiesc	Iuliu Holiga preot Porumbenii Mari	Gimnaziul mixt	6	f. b.	
4.	Porumbenii Mari	Iuliu Holiga preot Porumbenii Mari	Școala elementară de Stat	18	bun	
5.	Bodogaia de Jos	Alexandru Boiu preot Bodogaia de Jos	Școala elementară de Stat	2	suficient	
6.	Albești	Zaharia Ganea preot Albești	Școala elementară de Stat	51	suficient	
7.	Șarpatoc	Moise Filea preot Șarpatoc	Școala elementară de Stat Școala romano- catolică	12	bun	
8.	Vidacutul Românesc	Ioan Popa preot Vidacutul Românesc	Școala elementară de Stat	8	bun	
9.	Vidacutul Maghiar	Ioan Popa preot Vidacutul Românesc	Școala elementară de Stat	11	bun	

¹⁶ *Idem*, dos. nr. 49, f. 17, 27 și 33.

10.	Țeline	Nicolae Enciu preot Țeline	Școala elementară de Stat	31	suficient	
11.	TOTAL ELEVII			270		

Din tabelul de mai sus se observă importanța pe care o dădeau protopopul și preoții acestor cateheze cu elevii români ortodocși de la școlile de stat și școlile confesionale străine.

După 1918 școlile confesionale românești devin acum școli de stat, cu învățători și profesori salarizați de acesta, ducând la orientarea protopopiatului spre problemele administrativ-bisericești, iar dintre problemele școlare mai rămânea doar studiul religiei. Totuși protopopiatul a rămas proprietarul clădirii școlii din Cetate, primind pentru chirie de la stat suma de 1084000 lei pentru perioada 1929-1940¹⁷.

În plan cultural și național protopopul Zaharia Boiu a participat la actul de naștere al despărțământului XXI Sighișoara al Astei, în 18 iulie 1871, când a avut loc Adunarea generală cu următoarea ordine de zi:

1. Constituirea Comitetului Central al despărțământului;
2. împărțirea apelului pentru fondul Asociațiunii;
3. Aprobarea bugetului;
4. Propuneri pentru Comitetul central;
5. Concluzii.

Din primul comitet sighișorean au făcut parte următorii: senatorul dr. Ioan Șandru, director, protopopul Zaharia Boiu, casier, Ioan Gheaja, controlor, preotul romano-catolic Pavel Decsei, membru, Demetriu Damian, membru, Mihai Păcală, membru¹⁸. De asemenea a participat din partea despărțământului Sighișoara la deschiderea lucrărilor Adunării Generale a Asociațiunii de la Sighișoara din 3 august 1879, unde a ținut un „Cuvânt de bineventare”¹⁹.

În perioada sa de existență (1871-1947), activitatea despărțământului Sighișoara al Astei a acoperit un teritoriu variabil ca întindere, între 65–125 de comune, în funcție de reorganizările succesive ale despărțământului, cât și de unitatea administrativ-teritorială în care a fost încadrată Sighișoara.

¹⁷ E. Stoica, *op. cit.*, p. 43.

¹⁸ M. Petcu, Gh. Gavrilă, *op. cit.*, p. 7.

¹⁹ *Transilvania*, 1880, P.O., p. 84-86.

Astfel pentru anul 1871, anul înființării Astrei sighișorene, despărțământul său a cuprins părți ale zonei săsești (Fundus Regius) cu scaunele Sighișoara, Rupea, Cincul, Nocrich, părți din comitatul Alba de Sus și unele părți din scaunul Odorhei.

Momentul de vârf al Astrei sighișorene îl reprezintă Adunarea Generală a Astrei centrale din 1879. Alegerea „Perlei Târnavelor”, cum obișnuia Horia Teculescu să numească Sighișoara, ca una din cele 35 de localități unde s-au desfășurat aceste adunări generale, indică faptul că era necesar un efort mai susținut pentru ridicarea la un nivel superior de viață și civilizație a românilor din zonă.

Adunarea Generală a Asociațiunii a avut loc între 22-23 iulie/3-4 august 1879 la Sighișoara fiind deschisă prin discursul vicepreședintelui Astrei, consilierul aulic Iacob Bologa. „Cuvântul de bineventare” a fost rostit de protopopul Z. Boiu: „Cu privire îmbucurătoare la cultură, care a deșteptat poporul la conștiința de sine; comitatul despărțământului XXI al Asociațiunii Transilvane pentru literatură și cultura poporului român, dimpreună cu comitetul bisericesc parohial din localitate și cu ai săi dă laudă Atotputernicului Dumnezeu, că am ajuns și noi poporul român din Sighișoara și împrejurimi, această zi binecuvântată și preafericită de care noi putem zice: acesta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într-însa. Această zi de sărbătoare națională, de triumf al luminii asupra întunericului, în care putem exclama: fericiți sunt ochii care văd cele ce vedeți voi și urechile cele care aud ce auziți voi. Că mulți drepti au voit să vadă cele ce vedeți voi și nu au văzut și să audă ceea ce auziți voi și n-au auzit”²⁰. Deși discursul este îmbrăcat în haină religioasă se subînțelege importanța pe care a dat-o Z. Boiu sen. acestui moment dar și rolului pe care îl juca Astra pentru propășirea culturală a românilor din zonă.

Din nefericire, nici Adunarea Generală a Astrei centrale din 1879 n-a reușit să urnească activitatea despărțământului local, în următorii ani, până la declanșarea primului război mondial când aceasta va fi total dezorganizată, deseori Sighișoara fiind nominalizată în rapoartele anuale cu o activitate nesatisfăcătoare. Mai mult în 1890 despărțământul local a fost alăturat despărțământului Dumbrăveni (Elisabetopole) până în 1894 când va fi reorganizat despărțământul Sighișoara²¹.

Pe plan cultural protopopul Demetriu Moldovan s-a implicat și în Astra

20 M. Petcu, Gh. Gavrilă, *op. cit.*, p. 11.

21 *Ibidem*, p. 12.

sighișoreană alături de Ioan Șandru, Augustin Horea, Zaharia Ganea și dr. Toma Cornea, fiind director al despărțământului în anul 1897²².

Protopopul Emilian Stoica a fost un bun colaborator al Astrei sighișorene. Astfel pe lângă faptul că a fost președintele comitetelor școlare de la școlile primare de băieți și de fete, liceele de băieți și fete și al comitetului școlar județean, a deținut funcțiile de vicepreședinte al despărțământului Sighișoara în perioada interbelică, iar după moartea lui Horea Teculescu în 1942 a fost președinte al despărțământului²³.

În cadrul Astrei sighișorene protopopul Emilian Stoica a ținut în 1930 o conferință populară pe teme de religie și biserică cu titlul „Nicolae Iorga și biserica”. În cursul anilor 1932-1933 preoții din Protopopiatul Ortodox Sighișoara au susținut în despărțământul Astrei 16 conferințe populare pe diferite teme, pe care le amintim: 9 pe religie-biserică, 3 pe literatură, 1 pe istorie, 1 pe comemorarea eroilor, 1 la deschiderea anului școlar și 1 la o serbare oficială²⁴.

În plan cultural protopopul Emilian Stoica a desfășurat o activitate bogată prin organizarea conferințelor preoțești, înființarea sau reînființarea reuniunilor de femei și de tineri, colaborarea cu Astra sighișoreană.

Deși în protocoale nu au fost trecute problemele din timpul războiului, din Protopopiatul Ortodox Român Sighișoara au fost internați în lagărul de la Sopron din Ungaria preoții²⁵:

Nr. crt.	Preoți	Localitatea	Perioada
1.	Pompiliu E. Constantin	Florești	1 dec.1916-1iul.1918
2.	Ilie Ioanovici	Șoimușul Român	1 dec.1916-1iul.1918
3.	Ioan Dordea	Hașag	1 dec.1916-1iul.1918
4.	Andrei Moldovan	Brădeni	1 dec.1916-1iul.1918
5.	Patriciu Pinte	Cața	5 sept. 1916 – 10 iul. 1918
6.	Onoriu Sasu	Daneș	5 sept. 1916 – 10 iul. 1918
7.	Gheorghe Lupșa	Noul Săsesc	5 sept. 1916 – 10 iul. 1918
8.	Ioan Dan Ioan	Șoard	5 sept. 1916 – 10 iul. 1918

22 M. Petcu, Gh. Gavrilă, *op. cit.*, p. 10.

23 E. Stoica, *op. cit.*, p. 1.

24 M. Petcu, Gh. Gavrilă, *op. cit.*, p. 35.

25 I. Boian, *op. cit.*, p. 46.

Pe fondul dezmembrării Imperiului Austro – Ungar din anul 1918 în Transilvania în localitățile locuite de români au fost înființate consiliile naționale. La 5 noiembrie 1918 în sediul Băncii Târnava din Sighișoara a fost înființat Consiliul Național Român din comitatul Târnava Mare²⁶. Actul de înființare a fost semnat de 37 de persoane. Din Sighișoara au semnat: dr. Toma Cornea, dr. Ioan Ioanovici, Ioan Muntean, preotul Onoriu Sasu din Daneș, Mihail Săișan și Vasile Urdea, ei au făcut parte din conducerea Consiliului Național Român²⁷. Tot în această perioadă s-au înființat consilii și gărzi naționale în satele din jurul Sighișoarei: Boiu, Daneș, Seleuș, Șoard și altele. Delegația Sighișoarei care a participat la actul Unirii de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia a fost formată din: dr. Toma Cornea, protopopul Demetriu Moldovan, avocatul Ioan Ioanoviciu, industriașul Vasile Urdea, economistul Gheorghe Colceriu și preotul Onoriu Sasu din Daneș²⁸.

Relațiile interconfesionale au fost relativ bune. Au existat câteva cazuri de treceri religioase la greco-catolici la Albești și Saschiz. În ceea ce privește școala confesională comună, de la Noul Săsesc, ortodocșii cu greco-catolicii au colaborat.

Dacă în planul învățământului confesional ortodox se observă implicarea puternică a corpului preoțesc înainte de 1918, aceasta va fi mai slabă după unire, deoarece școlile confesionale au fost preluate de către statul român. În schimb participarea la activitatea despărțământului Astra din Sighișoara a fost mai slabă înainte de 1918, datorită regimului dualist, și mai puternică după Unire, deoarece în noile condiții politice, statul român s-a implicat și a sprijinit masiv societățile culturale românești din Transilvania în efortul de integrare a acestei provincii în noul stat format după 1918.

Activitatea extrabisericească a protopopilor Sighișoarei a fost bogată în realizări pe plan școlar, cultural și național. Atât înainte de 1918, cât și după, protopopii au fost cele mai importante personalități ale românilor din zonă. Activitatea extrabisericească a corpului preoțesc din Protopopiatul Ortodox Român Sighișoara a fost parte integrantă din activitatea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania pentru emanciparea politică, culturală și națională a românilor transilvăneni între secolele XIX-XX.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Schassburger Zeitung*, nr. 46, 16 noiembrie 1918, p. 182-183.

²⁸ I. Boian, *op. cit.*, p. 47.

**THE EXTRA ACTIVITY OF THE ROMANIAN ORTHODOX PROTOPRESBYTERATE OF
SIGHIȘOARA BETWEEN THE 19TH AND 20TH CENTURY
(SUMMARY)**

In the study I've tried to show some aspects concerning the evolution of the extra activity in the church of the archpriests and priests in the Romanian Orthodox Proto-presbyterate of the Sighișoara.

The scientific research proposed to study the implication of the archpriests and the Romanian orthodox priests from the protopresbyterate to sustain the orthodox confessional teaching and the Astra district of the Sighișoara, on the confessional, cultural, political and national level.

In the study where's also mentioned the way the archpriests and the priests reacted to the magyarization policy during the dual regim of Austria-Hungary (1867-1918), the interconfessional relationship, the First World War(1914-1918), the Reunion of Transylvania with Romania and the interwar period.

If in the confessional orthodox teaching we can observe the strong contribution of the priests before 1918, this will be less strong after the Reunion because the confessional schools have been taken the Romanian State.

On the other hand the participation of the Astra district from Sighișoara was slacker before 1918 and stronger after the Reunion because under the new political conditions the Romanian State helped strongly the Romanian cultural societies in Transylvania.

The extra activity of the Romanian Orthodox Protopresbyterate of the Sighișoara was a part of the activity of the Romanian Orthodox Church from Transylvania for the political, cultural and national emancipation of the Romanians from Transylvania between the 19th and 20th century.

ANEXE

Anexa nr. 1. Școlile elementare românești de ambele confesiuni în 1865

Jurisdicția politică	Nr. școli capitale		Nr. școli populare triviale		Nr. școli cu un învățător		Nr. învăță- tori din școlile capitale		Nr. învățători din școlile triviale		Nr. locali- tăți cu școli		Nr. localități cu școli cu ambele confesiuni
	Gr. ort.	Gr. cat.	Gr. Ort.	Gr. cat.	Gr. cat.	Total	Gr. cat.	Gr. cat.	Gr. ort.	Gr. cat.	Gr. ort.	Gr. cat.	
Sighișoara	-	-	14	-	14	13	-	-	15	-	14	-	-

Anexa nr. 2. Extras din protocolul anual al Protopopiatului Greco – Oriental Sighișoara pe anul 1900

Observări		32	-	-	
Treceri religioase	La noi	T	31	-	-
		F	30	-	-
		B	29	-	-
	De la noi	T	28	24	-
		F	27	11	-
		B	26	13	-
Din aceștia sunt de moarte silnică ?		T	25	-	1
		F	24	-	-
		B	23	-	1
Au murit ?		T	22	36	18
		F	21	19	8
		B	20	17	10
Din aceștia sunt ilegitimi		T	19	6	1
		F	18	4	-
		B	17	2	1
S-au născut ?		T	16	65	22
		F	15	35	11
		B	14	30	11
C N			13	11	5
Căsătorii		M	12	1	-
		T	11	15	3
		B	10	11	3
		C	9	4	3
Știu ceti și scrie ?		T	8	434	330
		F	7	190	130
		B	6	244	200
Câte suflete ?		T	5	1421	598
		F	4	691	317
		B	3	729	281
Nr. familiilor			2	348	147
Numele parohiei cu filia/filiile			1		
				Albești	
				Apold	

-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	5	2	-	-	-	46	5	14	4	10	9	2
4	2	1	-	-	-	29	2	2	2	7	5	1
4	3	1	-	1	-	17	3	12	2	3	4	1
7	-	-	-	-	-	6	1	3	3	3	2	1
3	-	-	-	-	-	3	1	-	1	2	1	-
4	-	-	-	-	-	3	-	3	2	1	1	1
22	10	6	-	-	-	45	7	18	7	6	26	6
8	3	6	-	-	-	22	4	7	3	4	11	3
14	7	-	-	-	-	23	3	11	4	2	15	3
16	6	3	-	-	-	15	2	8	6	21	4	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	1	11	-	-	-	10	1	5	-	1	2	-
4	1	1	-	-	-	10	1	5	-	1	2	-
4	1	-	-	-	-	10	1	-	-	1	-	-
172	102	124	17	1	3	182	54	343	23	234	284	67
83	47	56	5	-	2	53	21	162	18	110	114	27
89	55	68	12	1	1	129	33	181	5	124	170	40
626	417	272	26	8	11	1336	329	535	187	637	591	128
300	213	143	10	4	4	614	160	260	98	330	286	62
326	204	129	16	4	7	722	169	275	89	307	305	66
140	61	42	10	6	4	211	44	129	42	127	119	24
Archita file Beta	Beșa	Bodogoa de Jos, filii: Filiași Secuieții Noi	Botul Mare File Botul Mic (Topa)	Brădeni, file Netuș	Bunești	Criș, file Florești						

-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	44	-	-	17	8	12	11	5	4	6	3
6	25	-	-	8	6	8	5	4	3	5	2
14	19	-	-	9	2	4	6	1	1	1	1
4	4	-	-	2	4	3	6	1	3	-	1
2	1	-	-	2	2	-	3	-	-	-	1
2	3	-	-	-	2	3	3	1	2	-	-
22	46	-	-	27	17	12	23	13	3	-	4
7	21	-	-	10	9	6	9	5	1	-	2
15	25	-	-	17	8	6	14	8	2	-	2
6	-	-	-	5	6	6	5	9	4	4	-
9	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-
9	3	-	-	5	3	1	2	1	-	3	-
9	3	-	-	5	3	1	2	1	-	3	-
-	3	-	-	5	-	-	2	-	-	3	-
180	826	-	-	474	88	132	129	132	-	30	7
70	314	-	-	180	36	52	55	63	-	9	-
110	512	-	-	294	52	80	74	69	-	21	7
641	1335	-	-	647	286	311	416	375	40	175	142
315	683	-	-	296	137	148	209	202	18	86	68
326	652	-	-	351	149	163	207	173	22	89	84
152	269	-	-	134	59	85	75	96	5	40	28
Daia	Daneș	Feleag	Grânari	Hetiur	Jacul Românesc	Laslea Mare	Mălâncrav	Nadeș, filie Măgheruș	Noul Săsesc, filie Rondola		

-	-	-	-	-	români/ țigani	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	5	20	11	-	-	8	1	86
14	-	-	-	3	12	3	-	-	6	1	46
8	-	-	-	2	8	8	-	-	1	-	40
6	-	-	-	1	7	7	-	-	10	-	9
1	-	-	-	-	4	3	-	-	4	-	6
-	-	-	-	1	3	4	-	-	6	-	3
1	-	-	-	7	30	7	-	-	20	2	120
6	-	-	-	5	18	3	-	-	9	1	65
5	-	-	-	2	12	4	-	-	-	1	55
-	-	-	-	7	10	6	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	5	8	1	-	-	2	-	25
-	-	1	-	5	7	1	-	-	2	-	25
-	-	20	-	5	1	-	-	-	-	-	25
103	-	17	5	51	269	195	6	-	68	-	1443
46	-	7	2	28	118	95	2	-	31	-	730
57	-	10	3	23	151	100	4	-	37	-	713
268	6	23	5	297	200/220	579	22	39	370	24	3354
135	2	7	2	149	214/198	294	10	16	189	10	1555
133	4	16	3	148	214/90	285	12	23	181	14	1799
70	3	7	2	50	119/90	89	6	9	80	9	557
Porumbenii Mari, filii: Porumbenii Mici Betești Odorheiul Secuiesc											
Rodeș											
Saschiz											
Săcel, filii: Șoimușul Mare Criș											
Seleușul Mare, filia Prod											
Sighișoara											

-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
14	15	2	6	20	25	22	1	7	-	-	9	563
8	10	-	2	10	18	12	1	3	-	-	5	308
6	5	2	4	10	7	10	-	4	-	-	4	255
3	1	-	1	1	5	2	-	-	-	-	2	113
1	1	-	1	1	3	-	-	-	-	-	1	52
2	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	61
24	12	-	11	18	26	5	1	4	-	-	19	712
11	9	-	7	12	16	2	-	3	-	-	9	363
13	3	-	5	6	10	3	1	1	-	-	10	349
11	2	1	8	5	5	4	2	5	-	-	4	213
-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	17
7	3	-	9	7	7	2	3	-	-	-	9	280
7	2	-	9	7	7	2	3	-	-	-	9	153
7	1	-	9	-	7	2	3	-	-	-	9	127
220	22	-	150	292	490	89	37	51	-	2	183	8171
95	6	-	50	97	240	34	9	20	-	-	91	3608
125	16	-	100	195	250	55	28	31	-	2	92	4563
540	252	20	339	451	677	219	98	170	2	4	530	20312
256	130	10	189	224	345	104	41	84	1	1	253	10046
284	122	10	150	227	332	115	54	86	1	3	277	10266
127	51	4	70	95	140	60	29	37	1	3	117	4222
Şaeş	Şapartoc, file Vulcan	Şoard	Ţeline	Vânători	Vidacutul Român, filii: Uilac	Vidacutul Unguresc	Roua Şoimuşul Mare	Zoltan	TOTAL			

Observații:

Datele au fost prelucrate după Direcția Județeană a Arhivelor Statului Mureș,
Fondul Protopopiatul Ortodox Român Sighișoara, dos. nr. 41, f. 1-31

Legendă:

- B = bărbați;
- F = femei;
- T = total;
- M = mixte;
- CN = conviețuiri nelegitime.

**Anexa nr. 3. Conспектul V. Consemnarea despre starea averilor bisericesti și
școlare pe anii 1898-1899 din Protopresbiteratul Sighișoara**

Parohia (filia)

I. Avea nemișcătoare a comunității bisericesti

A. Averi bisericesti

1. a. Câte biserici ? b. Prețul bisericilor.
2. a. Câte case parohiale ? b. Prețul caselor parohiale.
3. a. Câte case pentru închiriere ? și alte trebuințe ? b. Prețul acestor case.
4. a. Cât pământ se află în dotațiunea preoțească (iugăre, stânjeni pătrați) ? b. Prețul acestui pământ (florini, creițari).
5. a. Cât pământ se află ca fundațiune bisericască (iugăre, stânjeni pătrați) ? b. Prețul acestui pământ (florini, creițari).
6. a. Altfel de realități ? b. Prețul acestor realități.

B. Averi școlare

1. a. Câte edificii școlare cu locuință de învățatori ? b. Prețul acestor edificii de școală.
2. a. Câte edificii școlare fără locuință de învățatori ? b. Prețul acestor edificii de școală.
3. a. Câte case separate pentru locuință de învățatori ? b. Prețul acestor case.
4. a. Câte case pentru închinare și alte trebuințe ? b. Prețul acestor case.
5. a. Cât pământ se află în dotațiunea învățătorească ? b. Prețul acestui pământ.
6. a. Cât pământ se află ca fundațiune școlară ? b. Prețul acestui pământ.
7. a. Altfel de realități ? b. Prețul acestor realități.

II. Avea mișcătoare a comunității bisericesti

A. Averi bisericesti

1. Capital, fonduri și fundațiuni bisericesti (florini, creițari).
2. Prețul mobilierului, rechizitelor și ornatelor bisericesti (florini, creițari).
3. Datoriile ce biserica are să le plătească (florini, creițari).

B. Averi școlare

1. Capital, fonduri și fundațiuni școlare (florini, creițari).

2. Prețul mobilierului și rechizitelor școlare (florini, creițari).

3. Datoriile ce școala are să le plătească (florini, creițari).

Data

Preot

Observații

Parohia (Filia)	I. Avere nemșcătoare a comunității bisericești																									
	A. Averi bisericești						B. Averi școlare																			
	1		2		3		4		5		6		1		2		3		4		5		6		7	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
Albești	1	1500 fl.	1	1250 fl.	-	-	17 iug.; 1237 stj.p.	760 fl.; 32 cr.	3 iug.; 1599 stj.p.	196 fl.	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	495 stj.p.	15 fl.	-	-
Apold	1	1000 fl.	1	600 fl.	-	-	6 iug.; 198 stj.p.	400 fl.	14 iug.; 1458 stj.p.	1300 fl.	1	70 fl.	1	400 fl.	-	-	1	50 fl.	-	-	-	-	-	-	-	-
Archita filie Beia	1; 1	5050 fl.; 480 fl.	-	-	-	-	5 iug.; 1135 stj.p.	218 fl.	135 iug.; 20 stj.p.; 4 iug.; 1053 stj.p.	1701 fl.; 63 fl.; 83 cr.	-	-	1; 1	300 fl.; 300 fl.	-	-	1; 1	300 fl.; 300 fl.	-	-	195 stj.p.	12 fl.	-	-	-	-
Beșa	1	1600 fl.	1	800 fl.	-	-	6 iug.; 462 stj.p.	480 fl.	850 stj.p.	250 fl.	-	-	1	300 fl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bodogoaia de Jos	1	500 fl.	1	150 fl.	-	-	675 stj.p.	-	1125 stj.p.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Boiul Mare Filie Boiul Mic (Țopa)	3	6100 fl.	1	250 fl.	-	-	18 iug.; 645 stj.p.	622 fl.; 72mcr.	27 iug.; 1014 stj.p.	1011 fl.; 4 cr.	-	-	1	348 fl.; 92 cr.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Brădeni Filie Netuș	Bunești	Crîș Filie Florești	Data	Daneș	Felcag	Gârâni	Hetiur	Jacul Românesc
1; 1	1	1; 1	-	1	1	1	1	1
4000 fl.	5000 fl.	1000 fl.; 300 fl.	-	-	500 fl.	50 fl.	400 fl.	800 fl.
1	-	1	-	1	1	1	1	1
405 fl.	-	600 fl.	-	2000 fl.	1000 fl.	272 fl.	800 fl.	200 fl.
-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	200 fl.	-	-
10 iug.; 630 stj.p.	2 iug.; 1437 stj.p.	1 iug.; 1216 stj.p.	-	18 iug.; 614 stj.p.	6 iug.; 48 stj.	1 iug.; 350 stj.p.	16 iug.; 1235 stj.p.	-
503 fl.; 52 cr.	120 fl.	64 fl.; 48 cr.	-	1054 fl.; 72 cr.	480 fl.	131 fl.; 4 cr.	1200 fl.	-
7 iug.; 86 stj.p.	12 iug.; 344 stj.p.	23 iug.; 1105 stj.p.; 34 iug.; 620 stj.p.	-	22 iug.; 1246 stj.p.	-	12 stj.p.	28 iug.; 125 stj.p.	20 iug.; 781 stj.p.
-	366 fl.; 24 cr.	286 fl.; 64 cr.; 911 fl.; 20 cr.	-	1572 fl.; 72 cr.	-	15 fl.	1687 fl.	239 fl.; 18 cr.
1	1	2	-	-	-	-	1	-
1000 fl.	100 fl.	300 fl.	-	-	-	-	1300 fl.	-
1	1	1	-	1	1	1	1	1
1500 fl.	1500 fl.	100 fl.	-	1000 fl.	600 fl.	200 fl.	600 fl.	300 fl.
-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	200 fl.	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	172 stj.p.	-	-	-	-	-	4 iug.; 1031 stj.p.	-
-	100 fl.	-	-	-	-	-	290 fl.	-
-	-	4 iug.; 137 stj.p.	-	-	-	-	-	-
-	-	183 fl.; 36 cr;	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

Laslea Mare	1	300 fl.	1	530 fl.	1	3180 fl.	1/2	500 fl.	1	4000 fl.	-	400 fl.	1	4000 fl.	1	2000 fl.	1	4000 fl.	1	300 fl.
	1	500 fl.	1	300 fl.	1	555 fl.	-	-	1	250 fl.	-	200 fl.	1	250 fl.	-	400 fl.	1	400 fl.	-	500 fl.
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50 fl.	-	-	-	50 fl.	-	-	-	-	-	-
	3 iug.	800 fl.	-	8 iug.	-	48 fl.; 48 cr.	5 iug.; 1169 stj.p.	160 fl.; 80 cr.	1	3 iug.; 1068 stj.p.	-	220 fl.	7 iug.; 1296 stj.p.	1	3 iug.; 1068 stj.p.	24 iug.	6 iug.; 1110 stj.p.	475 fl.; 68 cr.	-	13 iug.; 1067 stj.p.
	500 fl.	800 fl.	-	800 fl.	-	48 fl.; 48 cr.	5 iug.; 1169 stj.p.	160 fl.; 80 cr.	1	3 iug.; 1068 stj.p.	-	220 fl.	7 iug.; 1296 stj.p.	1	3 iug.; 1068 stj.p.	24 iug.	6 iug.; 1110 stj.p.	475 fl.; 68 cr.	-	13 iug.; 1067 stj.p.
	18 iug.	1200 fl.	-	15 iug.	-	-	-	366 fl.; 56 cr.	-	6 iug.	25 iug.; 655 stj.p.	5 iug.; 766 stj.p.	11 iug.; 935 fl.	-	6 iug.	300 stj.p.	5 iug.; 766 stj.p.	338 fl.; 56 cr.	-	10 iug.; 411 stj.p.
	3000 fl.	1200 fl.	-	1200 fl.	-	-	-	366 fl.; 56 cr.	-	6 iug.	25 iug.; 655 stj.p.	5 iug.; 766 stj.p.	11 iug.; 935 fl.	-	6 iug.	300 stj.p.	5 iug.; 766 stj.p.	338 fl.; 56 cr.	-	10 iug.; 411 stj.p.
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 iug.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	150 fl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	3000 fl.	-	-	-	-	-	240 fl.	-	-	-	-	500 fl.	-	-	12000 fl.	-	-	-	-	300 fl.
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	8 iug.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	900 stj.p.	4 iug.	6 iug.; 913 stj.p.	-	-	4 iug.	6 iug.; 913 stj.p.	-	-
	-	800 fl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	800 fl.	320 fl.	180 fl.	-	-	320 fl.	180 fl.	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5 iug.	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	200 fl.	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Vidacutul Român	1	2000 fl.	1	120 fl.	-	-	6 iug.; 915 stj.p.	78 fl.; 80 cr.	3 iug.	39 fl.; 4 cr.	1	30 fl.	1	1200 fl.	-	-	-	4 iug.	78 fl.	1	1200 fl.					
Zoltan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
TOTAL	29,5	48190 fl.	22	13852 fl.	3	250 fl.	190 iug.; 17028 stj.p.; 222,6 ha	10173,12 fl.	422 iug.; 13080 stj.p.; 331,08 ha	16244,33 fl.	10	2950 fl.	21	24888,92 fl.	2	200 fl.	6	650 fl.	1	20 fl.	22 iug.; 6422 stj.p.; 55,14 ha	2502 fl.	13 iug.; 632 stj.p.; 11,71 ha	476,36 fl.	1	1200 fl.

Parohia (Filia)	II. Avera mișcătoare a comunității bisericești										Data	Preot	Observații
	A. Averi bisericești			B. Averi școlare									
Albești	551 fl. 71 cr.	524 fl. 95 cr.	800 fl.	-	154 fl. 14 cr.	-	-	-	-	-	20.06.1899	Zaharia Ganea	
Apold	60 fl.	579 fl. 93 cr.	-	-	44 fl. 50 cr.	-	-	-	-	-	15.05.1899	Chirion Muntean	
Archita filie Beia	200 fl.	250 fl.	750 fl.	-	77 fl. 50 cr. 30 fl.	-	-	-	750 fl.	-	12.05.1899	Ioan Vătășan	750 fl. erau pentru biserica cea nouă
Beșa	-	480 fl. 45 cr.	50 fl.	-	50 fl.	-	-	-	-	-	03.06.1899	Dimitrie Pulcă	
Bodogoia de Jos	-	283 fl.	-	-	-	-	-	-	-	-	15.04.1899	Alexandru Boiu	Epitrop Moise Gabor
Boiul Mare Filie Boiul Mic (Topa)	1767 fl. 77 cr.	1052 fl. 97 cr.	1860 fl.	-	38 fl. 50 cr.	-	-	-	-	-	25.06.1899	Elie Ioanovicu	-
Brădeni Filie Netuș	1064 fl. 30 cr.	353 fl. 45 cr.	45 fl.	-	146 fl. 71 cr.	-	-	-	-	-	28.03.1899	Nicolae Dobre	-
Bunești	-	1044 fl. 33 cr.	1560 fl.	-	113 fl. 76 cr.	-	-	-	-	-	01.05.1899	Ioan Curta	-
Criș Filie Florești	60 fl. 27 cr. 403 fl. 38 cr.	566 fl. 30 cr. 160 fl.	2300 fl.	-	91 fl. 10 cr. -	-	-	-	-	-	03.05.1899	Eroftei Gheața	-
Daia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ioan Hertioagă	-
Daneș	2957 fl. 27 cr.	635 fl. 95 cr.	350 fl.	-	293 fl. 43 cr.	-	-	-	-	-	19.05.1899	Nicolae Tătar	-
Feleag	-	150 fl.	400 fl.	-	50 fl.	-	-	-	-	-	08.03.1900	Teofil Gheața	-

Grânari	-	206 fl. 2 cr.	-	-	44 fl. 40 cr.	400 fl. 37 cr.	22.06.1899	Iosif Morariul	-
Hetiur	317 fl. 45 cr.	952 fl. 75 cr.	1300 fl.	-	66 fl. 24 cr.	-	15.05.1899	Ambroziu Tătar	-
Jacul Românesc	339 fl. 54 cr.	335 fl. 95 cr.	300 fl.	-	-	-	27.02.1900	Ioan Baciul	-
Laslea Mare	500 fl.	525 fl. 50 cr.	-	-	21 fl.	-	01.03.1900	Nicolae Gheaja	-
Mălâncrav	43 fl. 76 cr.	509 fl. 60 cr.	-	55 fl. 13 cr.	17 fl. 60 cr.	-	13/24.07.1899	Nicolae Stoicoviciu	Epitrop Ioan Popa
Nadeș	113 fl. 80 cr.	616 fl. 95 cr.	91 fl. 66 cr.	-	18 fl. 30 cr.	-	27.02.1899	Ioan Baciul	-
Noul Săsesc	-	218 fl. 42 cr.	-	-	13 fl. 10 cr.	-	23.02.1899	Teodor Hârtoagă	-
Porumbenii Mari	4450 fl.	661 fl. 60 cr.	400 fl.	-	-	-	05.03.1899	Alexandru Boiu	Epitrop Nicolae Soaita
Retiș	-	-	-	-	-	-	-	Ioan Moroiu	-
Săcel	100 fl.	80 fl.	26 fl.	-	25 fl.	-	-	Gheorghe Maior	Epitrop Nicolae Maior
Seleușul Mare	15 fl. 92 cr.	483 fl. 82 cr.	200 fl.	-	5 fl. 20 cr.	-	16.06.1899	Ioan Lungociu	-
Sighișoara I-II	643 fl. 36 cr.	838 fl. 20 cr.	3289 fl.	3165 fl.	350 fl.	790 fl.	25.04.1900	Demetriu Moldovan Ioan Muntean	-
Saeș	-	-	-	-	-	-	-	Nicolae Brândușă	-
Șapartoc	-	-	-	-	-	-	-	Moise Flitter	-
Șoard	-	-	-	-	-	-	-	Ioan Dan	-
Țeline	215 fl.	214 fl.	1074 fl.	-	110 fl.	-	01.03.1900	Nicolae Enciul	-
Vânători	140 fl. 64 cr.	602 fl. 23 cr.	473 fl. 28 cr.	-	-	-	03.03.1899	Nicolae Doctor	-
Vidacutul Român	2267 fl. 84 cr.	457 fl. 75 cr.	400 fl.	1298 fl.	152 fl.	-	01.05.1899	Alexandru Boiu	Epitrop Mihail Maier
Zoltan	-	-	-	-	-	-	-	Gheorghe Vătășan	-
TOTAL	17814 fl.	13259 fl.	15669,2 fl.	4518,6 fl.	1912,48 fl.	1900,37 fl.	-	-	-

Observații:

Datele din Anexa nr. 7 au fost prelucrate după Direcția Județeană a Arhivelor Statului Mureș, Fond Protopopiatul Ortodox Român Sighișoara, dosar nr. 40, filele 1-86.

Legendă:

- 1 fl.=1 florin;
- 1 cr.=1 creițar;
- 1 iug.=1 iugăr=0,58 arii=5800 m²;
- 1 stj.p.=1 stânj²=66 m²

Anexa nr. 4. Tabel privind situația învățământului din Protopopiatul Sighișoara între anii 1881-1884

An școlar	Nr. comune bisericesti	Nr. școli confesionale			Nr. învățători			Frecvența copiilor 6-12 ani	Frecvența copiilor 12-15 ani	Salariu mediu învățător (florini)
		Total	Corespun-zătoare	Necorespun-zătoare	Total	Calificați	Necalificați			
1880/1	20	19	15	4	22	10	12	78 %	71 %	?
1881/2	28	29	24	5	32	16	16	67 %	70 %	82,9
1882/3	30	28	20	8	29	15	15	72 %	60 %	96,3
1883/4	28	28	26	2	31	12	12	88 %	82 %	106,4

Anexa nr. 5. Tabel privind situația învățământului din Protopopiatul Sighișoara între anii 1884-1899

An școlar	Nr. comune bisericesti	Nr. școli confesionale	Nr. învățători				Absolvenți pedagogie	Absolvenți teologie	Frecvența copiilor 6-12 ani	Frecvența copiilor 12-15 ani	Salariu mediu învățător (florini)
			Total	Definitivi	Provizorii	Tolerați					
1884/5	28	26	43 ?	12	16	-	5	2	95 %	94 %	104,8
1885/6	28	25	31	14	17	-	2	6	80 %	66 %	147,7
1886/7	28	27	31	16	15	-	2	6	88 %	82 %	149,7
1887/8	41	27	30	10	7	13	?	?	?	?	154,7
1888/9	40	26	30	13	6	11	?	?	92 %	89 %	154,7
1889/0	43	24	28	14	6	8	?	?	95 %	85 %	165,8
1890/1	54	31	35	15	5	15	1	4	65 %	63 %	148,1
1891/2	54	32	36	14	7	14	2	4	78 %	58 %	146,5
1892/3	54	33	36	14	22	-	4	5	65 %	46 %	146,5
1893/4	54	29	33	12	8	13	2	6	73 %	58 %	269,2
1894/5	54	32	36	10	9	17	2	5	79 %	58 %	246,7
1895/6	54	32	36	12	10	14	4	8	76 %	49 %	262
1896/7	54	35	36	12	10	14	4	8	83 %	59 %	262
1897/8	53	33	36	12	10	14	12	10	74 %	59 %	262
1898/9	54	35	36	12	10	14	13	10	77 %	58 %	259

**Anexa nr. 6. Situația învățământului confesional ortodox din Protopopiatul
Sighișoara în anul școlar 1903-1904 (I)**

Parohia	Materă	Fi- lie	Șc. conf. ort.	Nr. elevilor români ortodocși din:						Învățători				
				Șc. ev. luth.	Șc. ref.	Șc. de stat	Șc. medii stră- ine	Șc. medii ort. rom.	Șc. com. cu gr.-cat.	Definitivi	Provizorii	Suplenți	Bărbați	Femei
Albești	1	-	1	1	-	51	1	-	-	-	-	1	-	-
Apold	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Besa	1	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1
Bodogaia de Jos	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Boiul Mare	1	-	1	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Boiul Mic	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Brădeni	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Netus	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Criș	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1
Criț	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Meșendorf	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Daia	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Danes	1	-	1	-	-	22	3	-	-	2	-	-	2	-
Feleag	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Florești	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hetiur	1	-	1	-	-	4	4	-	-	-	1	-	1	-
Jacul Român	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Laslea	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-
Mălâncrav	1	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	1	-
Nades	1	-	1	-	-	-	3	-	-	-	1	-	1	-
Noul Săsesc	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Porumbenii Mari	1	-	-	-	-	18	2	1	-	-	-	-	-	-
Retis	1	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-
Rondola	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saschiz	1	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Săcel	1	-	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-
Seleuș	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Sighișoara	1	-	1	3	-	65	-	-	-	2	1	-	2	1
Saes	1	-	1	-	-	21	-	-	-	-	1	-	1	-
Soard	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-
Sapartoc	1	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Teline	1	-	1	1	-	30	3	-	-	1	-	-	-	1
Vidacutul Românesc	1	-	1	-	-	19	-	-	-	-	1	-	1	-
Vânători	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-
Zoltan	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
TOTAL	30	5	29	13	1	242	26	1	1	17	14	1	27	4

**Anexa nr. 6. Situația învățământului confesional ortodox din Protopopiatul
Sighișoara în anul școlar 1903-1904 (II)**

Parohia	Învățător	Studii				Testimoniu de cualificațiune		
		pedagogice		teologice		cu testim- oniu	fără testimoniu	cu testimoniu dar ne-aplicat
		definitive	Provizorii	definitive	provizorii			
Albesti	Nicolae Ilie	-	1	-	-	-	1	-
Apold	Chirion Muntean	-	1	-	-	-	1	-
Besa	George Rotariu	1	-	-	-	-	-	-
Bodogaia de Jos	-	-	-	-	-	-	-	-
Boiul Mare	Gheorghe Dănilă	-	1	-	-	-	1	-
Boiul Mic	Partenie Crisan	-	1	-	-	-	-	-
Brădeni	Isaia Cocis	1	-	-	-	-	-	-
Netuș	Iosif Cristea	1	-	-	-	-	-	-
Cris	Andrei Onciu	-	1	-	-	-	1	-
Crit	Nicolae Golea	-	1	-	-	-	1	-
Mesendorf	Toma Bărsan	1	-	-	-	-	-	-
Daia	Ioan Hertoagă	1	-	-	-	-	-	-
Danes	Petru Dop, Emanoil Horea	2	-	-	-	-	-	-
Feleag	Nicolae Dragomir	1	-	-	-	-	-	-
Floresti	-	-	-	-	-	-	-	-
Hetiur	Georgiu Borcoman	-	1	-	-	-	1	-
Jacul Român	Aurelia Stoica	1	-	-	-	-	-	-
Laslea	Ioan Oprea	-	-	1	-	-	1	-
Mălâncrav	Aurel Vlăduț	1	-	-	-	-	-	-
Nades	Cornel Cosma	-	1	-	-	1	1	-
Noul Săsesc	-	-	-	-	-	-	-	-
Porumbenii Mari	-	-	-	-	-	-	-	-
Retis	Zosim Bucurstău	1	-	-	-	-	-	-
Rondola	-	-	-	-	-	-	-	-
Saschiz	Sultana Ciuleiu	1	-	-	-	-	-	-
Săcel	Mihail Maior	1	-	-	-	-	-	-
Seleuș	Nicolae Serb	1	-	-	-	-	-	-
Sighișoara	Ioan Iancu, Aurelia Oros, Ambrosiu Stoicoviciu	2	1	-	-	-	1	-
Saeș	Nicolae Bucsa	-	-	-	1	-	-	1
Soard	Ioan Rățiu	-	-	-	1	-	-	-
Sapartoc	-	-	-	-	-	-	-	-
Teline	Nicolae Brânduse	1	-	-	-	-	-	-
Vidacutul Românesc	Ioan Popa	-	-	-	1	1	-	-
Vânători	Georgiu Burlea	-	1	-	-	-	1	-
Zoltan	Dia Baci	-	1	-	-	-	1	-
TOTAL	32	16	11	1	3	2	11	1